

DENETİMSİZ TELEFERİKLER CAN ALMAYA DEVAM EDİYOR !

Karadeniz bölgesinde özellikle Rize, Artvin, Trabzon ve Giresun da yoğun olarak kullanılan teleferikler can almaya devam ediyor. Teleferiklerin yoğun olarak kullanıldığı; Rize ilinin değişik yörelerinde taşıma ve ulaşım güçlüğü'nün önüne geçebilmek amacıyla, özellikle yaş çay taşımacılığında teleferik yoğun olarak kullanılmakta olduğunu ifade ederek, “Ancak standartlara uygun olmaması ve kullanılan malzemelerin yetersizliği nedeniyle zaman zaman teleferiklerde muhtelif kazalar meydana geliyor. İlkel teleferiklerin projesi hazırlanırken herhangi bir mühendislik hizmeti alınmıyor, gelişigüzel imal ediliyor. Aynı şekilde imalat ve montajı da ciddiyetten uzak şekilde yapılıyor ve dikkatsiz ve özensiz kullanılıyor. Teleferiklerin imalat eden kişi veya kuruluşlarında teknik hizmet yeterliliğine sahip olması işin sağlıklı yapılması veya denetlenmesi için önemlidir. Rize ve çevre illerde taşıma ve ulaşım güçlüğü'nün önüne geçebilmek amacıyla, özellikle yaş çay taşımacılığında arazilerin engebeli oluşu ve düz olmayışı, insan gücüyle çay, odun veya benzeri malzemelerin taşınmasının zor oluşu nedeniyle ilkel teleferiklerin yoğun olarak kullanılmaktadır. Yöremizde ulaşımın yaya olarak yapıldığı yerlerde insanlarımızın teleferikleri zaman zaman hayvan hatta insan taşımacılığında kullandıkları gözlenmektedir. Ancak can ve mal emniyeti bakımından yeterli güvenlik şartları sağlanamayan bu teleferikler büyük tehlike oluşturuyor. Tam olarak istatistiki veri olmamasına rağmen, ilkel teleferik kazaları nedeniyle onlarca kişi ölmekte ve yüzlerce kişi de yaralanmaktadır. Yeni Yapılan Teleferiklerde; İnsan sağlığını tehdit eden, can ve mal güvenliği sağlanmamış teleferiklerin elektrik bağlantısının yapılmaması ve yapılanların devre dışı bırakılması gerekiyor. Tüm teleferikler belirli bir standarda kavuşturulmalı ve kayıt altına alınmalıdır. Bu ilkel teleferikler, insan taşımacılığında kesinlikle kullanılmamalıdır. Çünkü mevcut haliyle bu teleferiklerde yeterli güvenlik önlemleri alınması mümkün değildir. Teleferikler, herkes tarafından kullanılmamalı, bir sorumlusunun olması gerekmektedir. Teleferiklere, teknik detaylarını içeren, projesi çizilmeden, malzeme ve montaj kontrolleri yapılmadan, uygunluk raporu olmadan elektrik bağlanmamalıdır. Mevcut Teleferiklerde; İşletmeye açılan her bir teleferiğin; bir sorumlusunun taahhütnamesi alınarak; öncelikle teleferiklerde olması gereken asgari şartların sağlanıp sağlanmadığının hazırlanan bir kontrol listesi kullanılarak bir Makine mühendisi tarafından yılda en az 1 kez kontrol edilmesi, uygunluğunun tespit edilmesi ve akabinde ilgili mühendis ve oda onayı alınarak “Teleferik uygunluk raporu” verildikten sonra kullanıma sunulması gerekmektedir. Teleferiklerin denetlenmesi ve uygunluk raporu verilmesi, teleferiklerin sadece yük taşıma amacıyla kullanılmasında geçerli olacaktır. Enerji tasarrufu

ve Enerji verimliliği dikkate alınarak teleferiklerde uygun dizayn, uygun montaj, uygun kullanım ve malzeme seçiminin yapılması önem arz etmektedir. Teleferikleri imal edilmişinde, montajında ve kullanımında teknik hususlara yeterince dikkat edilmediği, bu konuda hiçbir standardın bulunmadığı aşikardır. Teleferiklerin kurulduğu güzergâh altlarından insanların yaya yolu vb gibi kullananlarında her an (Yük düşmesi, çarpması vb gibi) bir tehlike ile karşılaşabileceğini bilmeleri gerekir. Yük taşıma amacıyla kurulan bu teleferiklerle insan taşınması ise anlaşılması mümkün olmayan bir davranıştır.

YASAL CEZASI YOK !

Uygun olmayan teleferikleri kullananlara ceza verilmesiyle ilgili yasada çok açık bir hüküm olmamakla birlikte, ancak 5400 sayılı il idaresi yasasına göre halkın can ve mal güvenliğini sağlamanın vali ve kaymakamların görevleri arasındadır. Yapılacak inceleme sonucunda 'kullanılmasına uygun değil' görüşü verilen, can ve mal güvenliği olmayan teleferiklerin mühürlenerek devre dışı bırakılması gerekir. Rize ve komşu illerde Teleferik Kazalarından aklımıza gelenlere ve duyulanlara bir bakarsak durumun ne kadar tehlikeli olduğunu görmek için son yıllarda olan bazı kazaları şöyle sıralayabiliriz; 3 Nisan 2006 da Rize'nin Ardeşen İlçesi'ndeki ulaşımın sağlanmaya çalışıldığı ilkel teleferiklerden birinin 50 metre yükseklikten dereye düşen 39 yaşındaki Salih İnceler öldü. 24 Mayıs 2006 da, Çaykent Beldesi'nde meydana gelen olayda Fikret Özdemir (46), teleferik kabinini onarıırken teleferik çalıştı. Bu sırada Özdemir'in kabine takılan sol el parmaklarından 3 tanesi koptu. 25 Mayıs 2006 da, Ardeşen İlçesi'ne bağlı Yamaçköyü'nde teleferik motorunun habersizce çalıştırılması sonucu Hanife Açıkmeşe'nin (27) sol el serçe parmağı koptu. 4 Eylül 2006, Emine Kahya (22) ise 10 metre yükseklikte düşerek yaralandı., Hamzabey Mahallesi'nde Muhittin K'ya ait çay bahçesinde çalışan Gürcistan uyruklu Guram Saginadze (25), teleferik ile bulunduğu yerden diğer tarafa geçerken, teleferiğin ipi koptu. Yaklaşık 10 metre yüksekten düşerek ağır yaralandı 9 Eylül 2007, Ramazan Özdemir kızı Azigül Demir, teleferikle çay gönderirken elim bir kaza geçirdi. Sırma Telin boynuna sarılması sonucu boyunda incinme oluşarak felç oldu. 25 Mayıs 2008 de, Fındıklı ilçesinin Gürsü köyünde oturan Meltem Berber (12), teleferikle derenin karşısına geçmeye çalışırken dengesini kaybederek, yaklaşık 3 metre yükseklikten dereye düşerek boğuldu" 1 Kasım 2009: Trabzon'un Çarşıbaşı ilçesinde teleferikten sırma telin kopmasıyla düşen 2 kişi ağır yaralandı. 22 Kasım 2009: İlçenin Taflancık köyünde kendisine ait fındık bahçesinde çalışmakta olan G.K (54) adındaki bayan, yük taşımak üzere kurulan teleferik tellerine bağlı taşıyıcı iskelenin başına düşmesiyle yaşama veda etti. 18 Mayıs 2010; Trabzon'un Akçaabat ilçesinde teleferiğin çarptığı kadın hayatını

kaybetti. 9 Ağustos 2011 tarihinde; Rize'nin Ardeşen İlçesinde çay topladıkları bahçenin karşı tarafında bulunan evlerine dönmek isteyen anne ile kızı, bindikleri teleferiğın halatları birbirine dolanınca yaklaşık 200 metre yükseklikte 4,5 saat mahsur kaldı. 6 Yıl öncede aynı yerde bir teleferik kazası olmuş ve 11 yaşındaki bir genç hayatını kaybetmişti. 10 Ağustos 2011; Rize'nin Kalkandere ilçesin Yokuşlu Köyü'nde meydana gelen olayda Kaan Öztürk (15) hayatını kaybetti. 13 Aralık 2011: Rize'nin, Çaykent Beldesi'ne bağlı Kireçhane Köyü'nde yaşayan Köksal Kaytaz, dün akşam saatlerinde iki vadi arasında kurulu olan ilkel teleferiğe yük yüklemeye başladı. Ancak bu sırada teleferik hareket etti. Ceketini teleferiğe takılan Köksal Kaytaz, bir süre bu şekilde gitti. Teleferiğe takılan ceket, daha fazla dayanamayarak yırtıldı. Köksal Kaytaz, büyük bir gürültüyle yere çakıldı ve hayatını kaybetti 21 Nisan 2012 İyidere de kalecik mevkiinde Teleferikle karşıya geçmeye çalışan Ali VAPURSU (46) İyidere deresi üzerinde platformun ters dönmesiyle düşerek hayatını kaybetti. Teleferikte yanında bulunan oğlu şans eseri kurtuldu. 14 Haziran 2012 de RİZE'nin Ardeşen İlçesi'nde odun taşımak için rampaya 30 metre uzunluğunda teleferik hattı kuran 70 yaşındaki Cumali Babaoğlu, kabloyla bağladığı makaralı kabinin kopması sonucu kabinle birlikte hızla hareket etti. Dibe çarpmamak için teleferik kabininden atlayan ve düştüğü yerde kesilmiş ağaç köklerine çarpan Babaoğlu'nun boynu kırılınca olay yerinde yaşamını yitirdi. 11 Mayıs 2013 de Erkan MENGEN 7 yaşındaki Gökçe İsmindeki kızıyla birlikte teleferiğe bindi. Teleferiğın sırmasının kopmasıyla birlikte kızını toprağa atarak onun kurtulmasını sağlayan baba kendisi frensiz ve çok hızlı bir şekilde teleferiğın iniş noktasına çarparak geçirdiği iç kanama sonucu hayatını kaybetti. 21 Mayıs 2013: Rize'nin Kalkandere İlçesi Soğuksu Mahallesinde (Toli) Meydana geldi. Şevket Uzun isimli şahıs teleferik aracına çay yüklemek isterken teleferik kasasının yaklaşık 10 metre yükseklikten makaralarından çıkarak kafasına düşmesi sonucu olay yerinde hayatını kaybetti. Kazaların genel oluş nedenleri; 1- Hatalı kullanım 2- Habersiz Kullanım ve çalıştırma 3- Halat Kopması ve Makara dengesizlikleri 4- Koruyucuların olmaması nedeniyle el, parmak sıkışması vb. 5- Elektrik Çarpması 6- Platform ve Yük Düşmeleri Yörede yaklaşık tahminimize göre 15-20 bin teleferiğın bulunmakta olup, Yük taşımacılığının yanında insan taşımacılığının da yapıldığı teleferiklere bir an önce standart getirilmesi için gerekli çalışmaların yapılması şart görülmektedir. Bu çalışma kapsamında insan sağlığını tehdit eden, can ve mal güvenliği sağlanmamış teleferiklerin elektrik bağlantısı yapılmaması ve yapılanların devre dışı bırakılması gerekmektedir.

TELEFERİK SİSTEMLERİNDE MUTLAKA YAPILMASI GEREKENLER

1-) Teleferik motoru bir kabin içerisinde olacak ve motorun hareketli kısımları koruyucu sperliklerle muhafaza altına alınacak.

2-) Teleferik motorunun bulunduğu kabinin kapısı teleferik kullanılmadığı zaman kilitli tutulacaktır.

3-) Teleferik motorunun bulunduğu kabinin anahtarı sorumlu kişiden başka kimsede bulunmayacaktır.

4-) Teleferik, sorumlu kişiden başka kimse tarafından kullanılmayacak, kullanıldığı takdirde bütün yasal sorumluluk teleferikten sorumlu kişiye ait olacaktır.

5-) Teleferik motorunun bulunduğu kabin içerisinde aydınlatma, havalandırma, elektrik panosu, motorun fren tertibatı, uygun standartlarda olacaktır.

6-) Teleferik aktarıcı tellerinin, makaraların, sargı tambur ve freninin, aktarma direklerinin kontrolü, sorumluluğu tamamen teleferikten sorumlu kişiye ait olacaktır.

7-) Teleferiklerde yük dışında, kesinlikle canlı (hayvan, insan) taşınmayacaktır.

8-) Teleferiklerde yük taşınması esnasında bütün emniyet tedbirleri alınacak, can güvenliğine dikkat edilecektir. Elektrik tesisatı ve hareketli kısımlar izole edilecek ve tüm tedbirler alınmış olacaktır.

9-) Teleferik yük taşıma platformu üzerine yük dengeli bir şekilde konulacak, yükün düşmemesi için tedbir alınacaktır.

10-) Herhangi bir arıza olması durumunda arızaya yetkili kişiler dışında asla müdahale edilmeyecektir.

11-) Enerji tasarrufu dikkate alınarak teleferiğin gereksiz çalıştırılması önüne geçilecek ve uygun elektrik motoru seçilecektir.

12-) Kullanılan Halatlar standardına uygun olacaktır. Halatlarda kırık teller, çap azalması kontrol edilmelidir. (6 kırık ve 1 mm üzeri çap azalmasında değiştirilmelidir.)

13-) Karakollar (baş ve diplerde buluna platformun ilk hareket ettiği ve son geldiği noktada koruyucu düzen) zemine uygun bağlanmalı ve yük platformlarının çarpmasında

absorbe edecek malzemelerle (lastik vb) desteklenmelidir. Yeni yapılan veya yapılacak Teleferiklerin uygunluk raporu olmadan elektrik bağlanmamadır. Her yıl teleferikler kontrol edilmeli ve eksiklikler teleferik işletme sorumlusu tarafından giderilmelidir.

Teleferiklerin standarda bağlanması yada standartlaştırma işlemi yapılıncaya kadar; Bu uygunluk raporunu Makine Mühendisleri Odası yapılacak bir çalışmayla verebilecektir. Umuyorum ki; vatandaşlarımızda konuyla ilgili olarak bilinçlenir, kendi canlarını ve mallarının değeri için gerekli desteği verilerde bir an önce Teleferiklerimiz standart, güvenli bir hale kavuşturulur ve bilinçsizce kullanılmaz.

Metin BIÇAKÇI

Makine Yüksek Mühendisi

TMMOB Makine Mühendisleri Odası

Rize İl Temsilciliği Başkanı